

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 78 ANULU XII.

Telegrafulu ese de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura loiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an 8 fl. era peo jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 4/16 Octobre 1864.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 31 Augustu (12 Sept.) 1864.
(Rescumperarea prestatiunilor alodiale (jeleresci).)

Dupa citirea protocolului in limb'a germana, se da spre citire petitiunea tergului C o d l e a, predata prin Schnell, prin carea aceea cere dreptulu a fi reprezentata in dieta prin unu deputatu propriu. Se da comitetului pentru legea dietala.

Apoi se citeste petitiunea tergului B a t e s i u: pentru de a fi incorporatu la universitatea sasésca. Se da comitetului pentru impartirea tierii.

Se citeste petitiunile mai multoru comune din secuime pentru cause urbariale. Se dau comitetului respectivu.

O b e r t cere cuventulu, pentru de a interpela pre presiedintele in privinti'a baneci ipotecarie, carea va fi obiectulu propositiunei 11 regesci: ca adica acest'a, precum si propositiunea 10. despre introducerea cartilor funduarie, veniva curendu in dieta la pertractare? Presied. respunde, ca, incatu scie densulu, la regimu se lucra in privinti'a acest'a; deca insa propositiunea va veni curendu la dieta ori nu, nu-i este cunoscutu.

M a a g e r in cuventu lungu, de siguru mai lungu, decum cerea obiectulu-interpela pre regmulu, deca au intratu ori nu in negociatiuni cu guvernulu principatoru romane in privinti'a restaurarei drumulu celui stricatu de ape, care duce dela Brasiovu la Bucuresci, si care e de celu mai mare interesu nu numai pentru Brasiovu, dar pentru tier'a intraga? Interpelatiunea e subscrisa de Schnell, Obert, Klein, Plecker, Eitel, Nagelschmidt, Baritiu, Codru, Dr. Vasiciu si Trausch; si Presied. promite a comunica presidiulu Gubernulu regescu interpelatiunea acest'a si la tempulu seu a comunica respunsulu venitu.

La ordinea dilei e § 2 *) din proiectulu comitetului, care se citeste in tote 3 limbile si se priimesce fara desbatere.

Asemenea si § 3 alu proiectulu comitetului.

La § 4 O b e r t propune: Cu platirea celei d'antaiu rente anuale, are de a'nceta platirea prestatiunilor de pan'acum. E sprijinitu.

B i n d e r crede, ca propunerea lui Obert e in contradicere cu § 1 alu acestui articulu de lege, precum si proiectulu comitetului aru contradice decisiunei de mai nainte, dupa carea ratele vinu a se plati nu la perceptorate, ci deadreptulu la indreptatiti.

B r a n u de L e m e n y inca e de parerea lui Binder; caci nu dela platirea ratei d'antaiu este cu dreptulu ca sa inceteze prestatiunile, ci din diu'a. in carea s'a facutu hotarirea in carea adica s'au desiptu ratele, pentruca din diu'a acest'a se computa si interesele dela capitalulu de rescumperare. De aceea, desi a sprijinitu in principiu pre Obert, trebuie sa modifice propunerea lui astfelu: Sa inceteze prestatiunile din diu'a, in carea s'au prefiptu ratele. Dar mai bine aru fi, a se lasa § 4 de totu afara.

P l e c k e r propune priimirea §-ului 4 din proiectulu regimulu, care e bunu si pentru oblegati, si pentru indreptatiti.

S c h n e l l recunosce, ca dupace aline'a 2, § 1 din operatulu comitetului nu s'a priimitu (ca ratele sa se platesca la perceptorate,) e urmare logica a se priimi § 4 din proiectulu regimulu. Dupa o mica discussiune, in carea Branu doresce a se pune la ordine si propunerea densulu, ear Presied. i denega acestu dreptu, de orece nici c'a facutu propunerea dupa

formele indatinate, nici n'a reclamatu la tempu incontr'a procederei Presiedinteli,

la votare propunerea comitetului nu se priimesce,

ear § 4 din proiectulu regimulu se priimesce.

Adausulu lui Obert nu se priimesce,

Acum succesive aducendu-se la sprijinire propunerea lui Branu, aceea se sprijinesce; ear la votare, dupace Lazaru recomanda respingerea ei, nu se priimesce.

§ 5 alu proiectulu comitetului se priimesce fara desbatere.

La § 6 Plecker documenteza, ca propunerea comitetului lovesc in § 373 alu procederei civile, dupa care unde functiunea odata arbitri, (de cari sunt si comisiunile de rescumperare), acolo judecatoriele ordinare n'au locu, si de aceea propune a se priimi § 6 din proiectulu regimulu.

G a i t a n u la tota ntemplarea afla de lipsa, ca comisiunile de rescumperare sa stea subt o inspectiune, pentruca sa-si implinesca datori'a si se nu se dee lenevirei; de aceea recomanda adausulu facutu de comitetu, ca o garantia pentru lucrarile acestoru comisiuni.

S c h n e l l combate parerea lui Plecker, ca aceste comisiuni aru fi arbitrii (judecatori alesi de buna voia), arata lips'a, ca afacerea rescumperarei sa nu fia lasata numai in manile comisiuniloru, in fine espune mai pe largu trebuinti'a acestui adausu, de orece s'au intemplat si pana acum, ca proprietarii, cari au priimitu despagubire din fondulu tierii, acelesi locuri, pentru care au priimitu despagubirea, sa le reclame mai tardiu ca locuri alodiale. Deci de orece comisiunile nu potu sci, care pamentu e despagubitu deja, si care nu, de aceea e de lipsa, ca ele sa stea sub conducerea directiunei fondulu de dessarcinarea pamentulu. Si asi recomanda § 6 din operatulu comitetului.

L a z a r u, parte repetindu mai pe largu motivulu adusu de Plecker, combate assertele lui Schnell si recomanda proiectulu regimulu.

La votare proiectulu comitetului nu se priimesce,

ear proiectulu regimulu se priimesce.

Se citeste § 7 din proiectulu comitetului.

P l e c k e r in consecuintia cu decisiunea adusa la § 6 propune a se lasa afara constructiunea din urma si a se priimi pasagiulu respectivu din proiectulu regimulu, si fiindu ca § 7 sta in legatura reala cu § 13 din proiectulu regimulu, propune a se combina intr'un'a acesti doi §§-i, ear in § 7 sa se dica, ca alegerea presiedinteli se face prin maioritaea voturiloru. Se sprijinesce.

G a i t a n u, espunendu mai pe largu statulu cestiunei, nu pote fi multiamitu cu aceea, ca comisiunile de rescumperare sa fia privite numai ca nisce foruri de arbitriu, nesupuse nici unei inspectiuni, prin carea sa se controleze activitatea lor; de aceea partinesce propunerea comitetului, numai catu numerulu de 5 membri, ori de unde se voru acoperi spesele remuneratiunei lor, lu afla premare, si propune numai 3, dintre cari unulu sa-lu alega oblegatii, unulu indreptatitii, ear pre presiedintele sa-lu denumesca directiunea fondulu de dessarcinare. Nu e sprijinitu.

T h i e m a n n, dupace au caditu propunerile comitetului, cari suntu la ordinea dilei, trebuie sa partinesca si densulu propunerile lui Plecker, si apoi espune mai pe largu motivele, cari au condusu pre comitetulu la formularea actuala a acestoru §§i, cari suntu de importantia cu atat'a mai mare, cu catu aici nu e vorb'a numai de alu meu si alu teu, ci de

*) A se vede proiectulu de lege in nrulu 76 alu Tel. Rom., Red.)

a creá au aruiná subsistintie. Si-reserva dreptulu, de a face vre-o propunere in favoarea obligatiloru.

Repres. reg. L a z a r u arata, ca regimulu pentru aceea a socotitu, ca si presedintele comisiuniloru sa se alega, pentruca n'a voitu sa iee asupra-si responsabilitatea, ce aru urma din nemultiamirea denumirei presedintiloru. Membrii se alegu cate doi de fiecare partida, si presedintele se alege de membrii, ear la casu de ne'voire, prin sorte,— si acest'a regimulu o a facut'o in adinsu, ca sa nu i se poia imputa partinire, denumindu pre presedintele ori dintre indreptatii ori dintre obligati. Asemenea aru trebui sa se dea presedintiloru plata dintr'unu fondu publicu, candu ei ara fi denumiti, pecandu asiá si voru trage plat'a dela indreptatii si obligati. Recomanda proiectulu regimului; ear propunerea lui Plecker n'o afla tocmai de lipsa, caci nu se alegu mai antaiu presedintii si apoi membrii, ci tocmai dincontra.

La votare propunerea lui Plecker nu se priimesce,

§ 7 din proiectulu comitetului nu se priimesce, ear § 7 din proiectulu regimului se priimesce.

§§-ii 8, 9 si 10 din proiectulu comitetului se priimescu fara desbatere.

La § 11 Presied. observa, ca 'n legatura cu cele hotarite vine la desbatere § 11 din proiectulu regimului, care asemenea se priimesce fara desbatere.

Totu asia si § 13 din proiectulu comitetului; ear nainte de § 13 Plecker cere a se ceti § 13 din proiectulu regimului, si neinsinuandu-se nimenea la cuventu, acest'a si devine concludu.

§ 14 din proiectulu regimului asemenea se priimesce fara desbatere. Ear la § 14, resp. 15 din proiectulu comitetului

Buteanu, de orece 'n §§-ii precedinti se decide asupra constituirii comisiuniloru de rescumperare, ear cerculu activitatii lor nu se determuresce, face intre § 14 si 15 propunerea urmotore: Activitatea oficiala a comisiuniloru de rescumperare se defige pe 3 ani dela diu'a activitatii acestei legi, in care tempu datoriele rescumperabile trebuie sa fia insinuata si rezolvite. E sprijinitu.

Lazaru repres. regimului inca aru dori, ca rescumperarea sa se termine catu mai curendu, cu tote acestea se roga a nu se radica la vigore de lege propunerea lui Buteanu, de orece la casulu acest'a aru trebui sa se hotarésca si aceea, ca tote diferentiele dintre fostii domni pamentesci si fostii dileri inca sa se termine in 3 ani; ear deca acest'a nu s'aru poté, atunci obligatii sa-si perda dreptulu.

Gaitanu se declara pentru § 14, dupacum l'a formulatu comitetulu; dintr'alte remane pe langa parerile sele de mai nainte in privintia dreptului materialu.

C. Schmidt torce mai departe obiectiunea facuta de Lazaru inontra propunerei lui Buteanu si recomanda § 14 dupa testuarea comitetului, care apoi

la votare se si priimesce. (Buteanu retrage propunerea sea.)

§§ii 15, 16, 17 si 18 din proiectulu comitetului se priimescu fara desbatere.

La § 19 Plecker in consecuintia cu decisiunile aduse la § 6 si 7 propune in loculu §-ului acestui'a § 20 din proiectulu regimului, dupa care nu se facu recourse la directiunea fondului de dessarcinarea pamentului, ci sentintiele comisiuniloru de rescumperare suntu definitive.

Gaitanu e de parere, ca inontra hotaririi comisiuniloru acestor'a in terminu de 14 zile sa se poia dá representatiuni, cari comisiunile au sa le resolve dupa impregiurari, seu incuviintiandu-le, seu respingendu-le, si recomanda priimirea §-ului, dupacum l'a formulatu comitetulu, care apoi la votare se si priimesce.

La § 20 Presied. observa, ca pentru legatur'a logica cu cele decise mai nainte, in loculu §-ului acestui'a va propune spre desbatere § 21 din proiectulu regimului, care la votare se si priimesce.

La § 21 din proiectulu comitetului Tóth propune, ca fiindu interesatu la rescumperare vre'unu membru alu comisiunei, in loculu acestui'a sa intre unu substitutu. E sprijinitu.

Mog'a crede, ca propunerea lui Tóth nu se pote priimi, intielegendu-se de sine, ca de delegatiune numai atunci pote fi vorb'a, candu substitutii voru fi interesati, si asiá se pote ntemplá, ca toti membrii substituti sa fia vre-odata interesati.

Schmidt partinesce propunerea lui Tóth, caci nu va fi de lipsa, a se lua refugiulu numai decatu la delegatiuni, si caci nu scie, de ce treba suntu altmintrea substitutii. Dar si observarea lui Mog'a are temeiu, caci se pote ntemplá, ca membrii sa nu fia in numeru de ajunsu, pentru de a aduce concludu, si

atunci apoi trebuie sa intrevina delegatiuni. De aceea tocmai de s'aru si priimi propunerea lui Tóth, trebuie preingrijitu pentru astfelu de casuri, si preingrijirea acest'a s'aru face atunci, candu s'aru priimi amendementulu urmatoriu: In casurile de rescumperare, in care vre-unu membru alu comisiunei e parte interesata, se va face de catra acest'a aretare la directiunea fondului de dessarcinarea pamentului, carea in casu candu membrii comisiunei nu s'aru afla in numeru capace de a decide, va delega comisiunea, ce se afla mai aprópe, pentru ducerea astorfelu de pertractari de rescumperare. E sprijinitu.

Dupace Tóth explica si rectifica propunerea sea, la votare propunerea lui Tóth nu se priimesce,

propunerea lui C. Schmidt nu se priimesce,

propunerea comitetului se priimesce.

La § 22 din proiectulu comitetului Branu de Lemény face propunerea, ca dupa cuvintele: „au intratu in valóre de lege“ sa se dica: „incetza prestatiunile, ce avea sa le faca etc.“ E sprijinitu.

Lad. Vajda propune, ca la fine'a §-ului acestui'a sa se mai adauga pasulu urmatoriu: „Toti acei obligati (dilerii seu curialistii), cari prin eliberare nu a dobanditu pamenturi colonicale, ci posedu numai locuri alodiale rescumperabile, pana candu voru respunde tote ratele, ce au a plati pentru rescumperare, voru fi scutiti de solvirea aruncatureloru la contributiune pentru dessarcinarea pamenturiloru colonicale (Grundentlastungs Steier-Zuschläge).“

La motivarea propunerei sele declara vorbiforiulu, ca dupace fondulu tierci in urm'a proiectului regimului si a concludului dietei, nu va concurge cu nimic'a la rescumperarea alodiala, densulu aru tine de unu lucru fara dreptate, ca sermanii dileri si curialisti si in venitoriu candu chiaru voru ave a solvi ratele de rescumperare, sa fia siliti a mai lua parte prin platirea aruncaturiloru respective la dessarcinarea mosielorului colonicale.

Gaitanu, ca unulu ce s'a silitu a usiura sorte dileriloru, voiá insusi sa faca unu asemenea amendementu ca Vajda; dar precumpanindu mai seriosu urmárele unui asemenea amendementu, nu l'a facutu. Caci aruncaturile se platescu si dupa contributiunea capului, caci morindu unu dileri, mostora se pote impartii intre mai multi fii ai lui ori pote cade si in máni straine, si atunci e ntrebare, ca cine sa nu plátésca aruncaturile dupa contributiunea capului? afara de aceea fondulu de rescumperare pote ca nu va plati dator'a sea in 100 de ani, si atunci a portá elu inspectiunea asupra pamenturiloru acestor'a dileresci, e cu nepotintia. De aceea dar din punctulu de vedere alu nepracticabilitatii trebuie sa se declare inontra propunerei lui Vajda; dar ca fostii dileri totusi sa fia ajutoriti, face amendementulu urmatoriu: „Resplat'a membriloru comisiunei de rescumperare, ce se va statori pre cale administrativa, precum si alte spese de manipulare le va portá fondulu tierci pentru dessarcinarea pamentului.“

Presied. observa, ca nici propunerea lui Gaitanu, nici a lui Vajda nu se tiuu strinsu de § 22.

Lazaru combate propunerea lui Branu, carea presupune ca loculu seu sesiunea rescumperata n'a trecut in proprietatea rescumperatorului prin sentintia de rescumperare. Densulu (Lazaru) acest'a nu o pricepe, ci dincontra crede, ca prin sentintia de rescumperare proprietatea a trecut in manile rescumperatorului, si asiá consecuintia cea d'antaiu este, ca si darea sa tréca la celu rescumperatu; catu pentru prestatiuni, deca n'aru fi cametele de 5%, care chiaru dela datulu sentintiei are sa le porte rescumperatulu, atunci s'aru pote intielege aceea, ca sa se faca ore cari dispositiuni; dar de orece rescumperatulu platesce camete, care representeaza prestatiunile, e de prisosu a mai face dispositiuni pentru incetarea acestor'a. Mai este in §-ulu acest'a si aceea, ca sa se faca o consignatiune parcelara asupra locuriloru, ce s'au rescumperatu. Densulu pentru acest'a nu afla nici unu argumentu. Recomanda stergerea totala a acestui §.

Schnell ca refert. apera propunerea comitetului si dice, ca consemnatiunea locuriloru rescumperande, proviedute cu numerulu parcelariu alu cartii funduarie, este de lipsa din mai multe cause. Caci aceste consemnatiuni suntu uniculu mijlocu pentru organele statului, spre a pote supraveghia causa rescumperarei; dar si pentru cei obligati aru fi orecare liniscire, deca s'aru intocmi si s'aru portá aceste consemnatiuni astfelu, incatu la tempu de lipsa sa poia fia documinte autentice, si acelea s'aru pote portá fara spese.

La votare § 22 alu comitetului cu modificarea lui

Branu nu se priimesce, ear § 22 alu comitetului neschimbatu se priimesce.

Nainte de a trece la § 23, Presied. aduce la desbatere propunerea lui Vajd'a.

C. Schmidt nu pôte consimti nici decâtu cu propunerea lui Vajd'a (carea o repetiesce); căci desî propunerea se recomanda, deca ai nainte ochiloru numai pre cei obligati, pre cari vei sa-i ajutori cătu se pôte, totusi nu trebuie trecutu cu vederea, in ce referintia stau cei obligati fatia cu ceialalti locuitori ai tiei, cari se impartasescu la despagubirea pentru dessarcinarea pamentului. Adausele pentru fondulu de dessarcinare nu se facu dupa principiulu acel'a, ca are cineva pamentu ori nu, ci se facu dupa darea directa. (Asiá e!) Astielu la fondulu acest'a contribuie si celu ce n'are pamentu, precum amplotiatulu, capitalistulu, industriarulu etc. (Asiá e!) Ba se pôte ntemplá, cá unu obligatu de categori'a acest'a, afara de pamenturile rescumperande sa aiba desî nu mosia, dar alta avere insemnata, si atunci pentru ce dilerulu sa fia eliberatu de acésta sarcina, si deficitulu, ce se nasce de aci, sa-lu acopere altii pôte mai seraci?! Prin priimirea propunerei lui Vajd'a aru cadé diet'a in inconsecuintia si neindreptatiri fatia cu ceialalti locuitori, ce platescu contributivnile.

Gavr. Manu detrage atentivnea casei dela teorii abstrase si o indrepta asupr'a acelor locuitori ai tiei, cari se socotescu de proletari si cari inca e ratiunabilu a se eliberá. Din acestu punctu de vedere asemenárele aduse de Schmidt nu se potu priimi, ci dincontra densulu crede, ca trebuie sa lucre diet'a intr'acolo, cá si curialistii sa se elibereze odata, si cá la acésta eliberare sa le stee intr'ajutoriu baremu cătu de putinu tier'a seu statulu. Recomanda propunerea lui Vajd'a.

Dr. Teutsch recunósce bunavointi'a cátra dileri, de carea e inspirata propunerea lui Vajd'a, dar aici i stá dreptulu mai pe susu de gratia. Afara de argumentulu espusu prin C. Schmidt, ca scutindu-se dileri de aruncaturile dárei, summ'a ce aru lipsi aru trebui sa o plinesca ceialalti locuitori ai tiei totu asiá de seraci, d. e. industriarii cei seraci, oratorulu norméza judecat'a sea nainte de tóte dupa lege. In § 9 alu patentei urb. se dice, ca despagubirea pentru prestatiunile de pe pamenturile alodiale se respunde din mijlocele tiei; mijlocele acestea, in urm'a altei legi, se aduna prin aruncaturile, ce se facu la fiorinulu de dare. Priimindu propunerea lui Vajd'a, stergemu § 9 din pat. urb., si la acésta nu suntemu indreptatiti. Contra lui Vajd'a.

Baritiu. In lungulu decursu alu desbateriloru ce amu anditu asupr'a proiectulu de lege, ce sta inca inainte, amu potutu observá eu, cum si tóta cas'a si totu publiculu, care le-au ascultat, cumca toti, cáti au vorbitu in materi'a acésta s'au silitu intr'unu modu seu altulu a usura sórtea asiá numitiloru dileri si curialisti. Unulu din mijlocele, cu care s'au incercatu a usura acésta sórte, au fostu si acelu propusu din partea dlui dep. Vajda, adica ca sa li se ierte acelu adausu seu acea crescatura de contributivne, din carea apoi sa se formuleze fondulu urbarialu alu tiei. De au mediatu cineva asupr'a acestei clase de locuitori, amu mediatu si eu, amu venitu si la mijloculu, care s'au propusu din partea d-lui dep. Vajd'a. Amu aflatu in sa, ca este si unu altu mijlocu mai siguru si mai necomplicatu, pre care noi lu asceptámu si dorimu, cá cătu mai curendu sa vina la ordinea dilei, eara acel'a este budgetulu, din care tocma se compune fondulu urbarialu. Insa prelंगा acelu budgetu mai este inca si cestiunea dárei capului, d-loru, prin a cárei deslegare scapandu pre asiá numitulu proletariatu transsilvanu de darea capului, l'amu scapá totdeodata si de aceea, ce vré sa-lu scape amendementulu d-lui dep. Vajd'a; pentruca deca ei nu voru plati darea capului, atunci nu platescu de siguru nici crescatur'a, pe care o platescu acum'a, si care pôte ca astadata va ajunge la 71½ xr. in sa de siguru ca nu voru trece multi ani, si precum a observatu unu altu membru alu casei in un'a din siedintiele trecute, vomu plati cá crescatura pentru fondulu urbarialu cáte 1 fl. pâna la 1 fl. 50 xr. la 1 fl. de dare directa. Pentruca, domniloru, cifr'a nu va remané numai de 53 mill. si nici de 70 mill., ci aceea se va mari mai multu si va apasá asupr'a spinárei nóstre a toturoru.

De altmintrea voindu a me intórce la sórtea dileriloru, asiá fi doritu, cá sa avemu numerulu constatatu pe cale oficiala alu toturoru acelorú ómeni, care suntu a se rescumperá din averea lorú, pentruca cu atât'a mai usioru sa potemu vorbi despre rescumperarea lorú. Avendu in sa acestu numeru, credu ca vomu avé si altulu de alti proletari, cari n'au fostu nici odata iobagi nici dileri, si cari se afla preste totu respanditi in tier'a nóstra. Mérga numai cineva prin fundulu

regescu, d. e. in Resinari si cáti proletari va aflá, cari au numai o casutia si o gradinutia, si totusi platescu atâtu darea directa, cátu si crescatur'a, fára de a mai sperá, ca-i va cumpérá cineva pe venitoriu mosi'a pe sém'a lui! In Brasiovu inca este unu suburbiu intregu, in care locuiescu partea cea mai mare Románi si Secui; acesti'a nu au alt'a nimicu, decâtu o casutia, si totusi platescu darea capului cu aruncatura. Asemenea multimea cea mare de bocskoros nemes emberek, nobiles unius sessionis, armalistii si ce mai sciu eu cum se mai numescu, Románi si Unguri dupa nationalitate, in numeru prémare, cari au numai cáte unu petecuti de pamentu cá si jelerii.

Deci, domniloru! parerea mea este, ca sa lasámu acestu proiectu de lege cá sa treca asiá precum se asedia pán'acum si sa ne punemu cu tóte poterile la ocaziunea, candu voru veni celelalte dóue proiecte, adica alu dlui Dr. Ratiu si alu bugetului propusu de regimu. Atunci sa ne concentrámu tóte ideile, tóte cugetele si tóte poterile nóstre, spre a ajutá seracimea. Acum stau pelंगा §-ulu cum este acelasi formulatu din partea comisiunei. (Bravo! in centru.)

Wittstock da dietei de cugetatu, ca pecándu va sa faca bine unei párti a locuitoriloru tiei, e in periculu de a face cea mai mare nedreptate cátra alta parte a locuitoriloru acesteiasi tieri. Deca se va priimi propunerea lui Vajd'a, acésta aru insemná atât'a, ca si acei locuitori, cari n'au avutu nici unu amestecu cu feudalismulu, si cari prin urmare n'au avutu nimicu de a rescumperá, sa pórte nu numai rescumperarea pamentului colonialu ci si a celui alodialu, va sa dica nu numai un'a, ci dóue sarcini.

Deca e asiá, atunci pentruce sa nu-lu ajute tier'a si pre densulu (Wittstock), cá sa-si cumpere si sa-si platésca o mosióra, seu pentruce sa nu ajute tier'a pre maierulu, care aru vrea sa cumpere mosi'a stapánuliseu, scutindu-lu de adausele pentru dessarcinarea pamentului panacandu se va plati?! De aceea dar s'aru face o nedreptate dupla acelor'a, cari nu prin dreptate, ci numai prin potestatea absolutismului au fostu siliti a luá parte la aceste sarcini straordinarie ale despagubirei pamentului. Dar privindu lucrulu si din punctulu practic, ore ce aru estí, candu s'aru priimi propunerea lui Vajd'a? Darea directa a Trassilvaniei face pe anu cam 3 mill. fl. Socotindu capitalulu dessarcinárii pamentului numai cu 76 mill., si eata, ca interesele aru face 3 mill. si jumetate; venindu odata tempulu, cá capitalulu acésta sa-lu platimu cu bani gat'a d. e. in 35 de ani, atunci ni se vinu pe anu cáte 2 mill., si aceste 3 summe apoi aru face frumós'a sumulitia de 8½ mill. La 3 mill. fl. dare directa aru face adausele 5½ mill., adica mai 200%, pecándu acum avemu numai 71%, si si acestea nu le potemu plati, asiá incátu ecsecutiunile nu se mai curma. In fine se róga a se precugetá seriosu, deca sarcin'a acésta enorma se pôte luá de pe un'a parte a poporului si pune pe cealalta; si atunci apoi sa se voteze pentru propunerea lui Vajd'a!

Hanni'a nu cugeta, dice, a sprijini propunerea lui Vajd'a din causele aduse de mai multi antevorbitori, si anume din caus'a impracticabilitatii si a complicatiunei, ce s'aru face prin punerea in lucrare a unei atari dispositiuni. Ceea ce l'au indemnatu in sa a rostí cáte-va cuvinte, e numai córd'a atinsa de Wittstock: ca adica lui Vajd'a prin priimirea amendementului s'aru face mare nedreptate acelei párti a tiei, carea mai nainte n'a sciutu nimicu despre referintiele feudale. Nu trebuie a se trece cu vederea, ca precum partea acésta a tiei a luatú asupr'a si o parte din sarcin'a rescumperárii pamentului feudal, tocmai asiá si partea cealalta a participatu la rescumperarea dicimeloru acelor'a, cari numai pentru preotimea sasésca suie la 7 mill.— E adeveratu, ca cadintiele pentru rescumperarea pamentului colonialu suntú mai mari; dar deca pôte fi vorb'a de nedreptatire in privinti'a acésta, apoi trebuie sa dica, ca pe spatele Romániloru din fundulu regescu cade nedreptate indoita. Nu va sa se duca mai departe si sa cercetce, ca Románulu, care in partea acésta a tiei a trebuitu sa aiba dreptu cá si altii, cu ce dreptu a fostu silitu sa dea decima preotiloru sasesci, si inca nu numai poporulu, dar si preotii románesci; ci nu pôte retacé, ca nedreptulu acésta secularu apasa acum asupr'a tiei intregi, de si tocmai asiá se pôte dice, ca toti locuitorii tiei ne-saso-luterani nainte de desdaunarea decimelei n'au fostu indatú ati a dá decima preotiloru sasesci si astfulu aceea pentru Románi din fundulu regeseu a fostu o nedreptate. „Unde este vorb'a de a ajutá si a sprijini pre celu neputinciosu, acolo trebuie sa se fáca abatele dela dreptulu strictu!“ Densulu n'aru postí lui Wittstock a se aflá in positiunea dileriloru si a reclamá mil'a dietei, cu tóte ca acésta mila nu e a se luá in intielesulu strinsu, ci este numai o consideratiune, ce puredé din acea impregiurare, ca ómenii acésti'a au facutu robote de sute de ani, au facutu 52 si mai

multe zile pe anu pentru cascioarele și mostorele ce le-au avut, au portat toate sarcinile comune și au platit dare tocmai asiă, că și aceia, pre cari acum i rescumpera țier'a. Densulu aru voi, că și pre ei sa-i rescumperă țier'a; dar nepotendu-se acést'a, nu vede altu modu mai bunu de a-i usurá, decâtu propunerea lui Baritiu.

Zimmermann nu se numera între cei îndreptățiți nici între cei oblegați; dar doresce din inima, că constituționalismulu celu adevăratu sa prinda radacini câtu mai curendu în patri'a noastră, ceea ce se poate numai asiă, deca vomu ave cetățieni liberi. Fiindu impregiurările țierei noastre atât de diferite, crede, ca celoru ce au adusu la an. 1859 și mai târziu atâtea jertfe, sa nu se impuna sarcini și mai grele. I pare reu, ca nu suntu reprezentati mai bine în sal'a acést'a fostii posessori de coloniacuri etc. Densulu cugeta adeseori atât la complanarea întru popórele Transsilvaniei, câtu și preste totu la complanarea Ungariei fatia cu ceaalalta Austria; insa cu priimirea propunerii lui Vajd'a, ori câtu suntu de nobile intențiunile ei, nu ne vomu prea invitá pre Magiarii și Secuii la dieta. Dar propunerea acést'a i se pare a fi în contradicție și cu decisiunile de pâna acum; căci deca acum, dupace s'a hotaritu că fostii dileri sa se rescumperă în 20 de ani, i vomu scuti de dare, ei nu voru face întrebuintiare de dreptulu loru de a se rescumperá și mai curendu, ci voru amana pâna în lunile din urma ale anului alu 20-lea. Deci de órece un'a parte a casei se pare ca pune atât'a pretiu pre acestu amendementu; de órece de diet'a a fostu surprinsa astadi prin acestu amendementu și n'a meditat de ajunsu asup'r'a lui; de órece în fine nu se scie nici cifr'a, pâna la carea s'aru urcá summ'a, carea prin scutirea dileriloru aru fi a se aruncá pe spatele celoralalti locuitori: de aceea propunerea lui Vajda sa se predee acestui comitetu spre preconsultare și reportare.

Nainte de a veni la votare, ia cuventulu

referent. Schnell. Si densulu aru voi sa usiureze câtu se poate rescumperarea incuiliilor, dar fâr' de a vatamá drepturile proprietarilor. Acést'a propunere a lui Vajd'a s'a facutu aici ex incidenti fâra de tota preconsultarea și atât'a e de momentósa, încátu nu crede, ca membrii dietei voru poté votá asup'r'a ei cu consciinta liniscata. Căci de și preste totu n'amu fi neaplecati a usurá incuiliilor rescumperarea, totosi trebuie sa se desbata cestiunea din tóte părțile și sa se considere urmările ei. Căci, dupacum a disu Zimmermann, deca fostii incuili se voru scuti de o parte a dârei pe 20 de ani, ei nu se voru rescumperá mai curendu, cu tóte că aru fi și interesulu loru și și alu proprietarului. Mai departe trebuie consideratu, ca cest'a s'en cel'a din fostii incuili în 20 de ani poté mori, și posesiunea lui poté trece în mâni straine, unde apoi e întrebarea, ca și posessorii cesti noi voru fi scutiti de acést'a dare ori nu? În fine insa și nainte de tóte aru trebui sa avem date statistice despre summ'a jugurilor rescumperande, despre contribuțiunile drepte și despre acunțarile pentru dessarcinarea pamentului. Tóte aceste întrebări nu se potu precumpani și respunde asiă cu prip'a. De aceea crede, ca propunerea lui Vajd'a sa se temporizeze pâna atunci, pâna-candu va veni la desbateru propunerea lui Ratiu privitoare la pamenturile alodiale rescumperabile și a eredității siculice. (C. Schmitt: Sa se reiepte!)

Fiindu timpul înaintatu, ședinți'a se termina la 1½ óra, și încheierea acestei desbateri se lasa pe ședinți'a următoare.

Principatele române unite.

Joi în 16 Septembrie, Înaltímea Sea, pe la 10 óre a vizitatu casarm'a din curtea palatului administrativu, apoi spitălu militaru dela Beilicu, și în urma casarm'a de cavaleria dela Copou. Pretutindeni Mari'a Sea fu priimitu cu strigări de ura!

Cercetarea s'a facutu de Înaltímea Sea cu cea mai mare scrupulositate. Mari'a Sea a convorbitu cu soldatii, plinu de afabilitate și bunavointia; ómenii, casarmele, grajdurile, caii, totu au fostu obiectulu domnescei cercetări. Multamirea si-a aretat'o domniloru siefi pentru îngrijirea ce au.

Astadi, Vineri, înaltulu cleru cu Présf. Sea locotenintele de Metropoliu, Calnicu, dd. prefecti, alu judetului și alu polhtiei, primarul cu consilierii, ședinții curieloru criminali, ai tribunaleloru, corpulu doctoriloru, alu profesoriloru și unu numerosu publicu se aflau fatia în sal'a palatului domnescu la receptiunea ce a facutu Înaltímea Sea.

La 12 Pré'naltiatulu Domnu s'a infacisiatu în mijloculu adunării, a tinutu o alocutiune esplicativa mesureri celei mai mari a improprietății clacasiloru, aretandu, ca pentru a deplinu acestu faptu, însusi mai antâiu s'a improprietătitu cu o noua moșia și apoi a ruptu legatur'a clăcei, chiamandu la improprietarire pe locuitorii clacasi și facendu-s' chiaru Înaltímea Sea comparatiune cu vechii proprietari la acést'a regulare.

Mari'a Sea apoi, adresandu-se la primariulu, tragendu óre-cum o linia de demarcare între atribuțiunile administrative și acele comunali, a aretatu increderea ca din nouele institutiuni comunali va espr ospiritatea comunelor. Intorcendu-se apoi câtra prea sf. sea locotenintele de metropoliu, Înaltímea Sea a cerutu sa iasa în fatia parintii de miru, căror'a li-a recomandat deplin'a supunere chiriarchului, capulu bisericeii, prin mijloculu cărui'a au a se regulá tóte trebuințele și punerile la cale ale clerului, în care nu recunósce calugaru și preotu mirénn, ci numai slujitori ai bisericeii Domnului.

Adresandu-se apoi câtra d-nii Professori, Înaltímea Sea li-a recomandat mai cu deosebire esplicarea legiloru noue și ea a d-niloru este dator'i'a de a pregati viitoriulu natiunei, prin luminarea ce voru respandi în nou'a generatiune. Voru esplicá moralea, voru esplicá legile țierei, că unii ce mai bine le potu întielege. Acést'a e dorint'a guvernamentului, acést'a e tendint'a scólei.

În urma, adressandu-se dlui ședinție alu comisiunei episcopicesci, Înaltímea Sea a aretatu parerea sea de reu pentru perderile cauzate în averile orfanicesci prin deprețierea cladiriloru ipotocate din Iassi, recomandându-i a presintá ministeriului unu memoriu spre avisare.

D-lui ședinție alu curții apelative civile i-a facutu observare, ca unii din membri și amploiatii întârdia cu mergerea la cancelaria. Dupa aceea salutandu adunarea, Înaltímea Sea s'a retrasu în unanimele strigări: Sa traiti Mari'a-Vóstra!

Mari'a Sea Dómn'a, astadi la 4 óre, a vizitatu scól'a de pictura și scól'a centrala de fete.

Mari'a Sea, Sambáta la 11 óre, plécala Ruginós'a. „Bucimula.“

Prospectu politicu.

De nu ne însiela tóte șemnele, congressulu europénu alu lui Napoleonu cu incetulu se apropia de realizare; se crede, ca Russi'a și Engliter'a voru priimi negresitu acestu proiectu, și aceeași se spera în Parisu și despre Austri'a și Prussi'a.— Caus'a italiana se desfășura în modu pacificu, și foile oficióse franceze nu nctéza a mangaiá pre Austri'a; ca caus'a venetiana va remané neatinsa; căci Franci'a nu va sa potolésca în Itali'a de médiadi unu focu și în cea de medianópte sa atítie altulu.— Conferințele vieneze se apropia de capetu, și Dani'a însasi spera, ca pacea definitiva se va ncheiá înca în lun'a acést'a.— Russi'a vinde mereu la bunuri confiscate în Poloni'a, numai nu prea afla cumperatori.—

Publicarea

sumelor incurse la fondulu Asociatiunei transsilvane dela ședinți'a Comitetului tinuta în 6 Sept. a. c. pâna în 6 Oct. a. c.

1) Dela d. negociatoru în Brasiovu Nicolau Birth s'a priimitu tacs'a de m. ord. pre an. 186¾ în suma de 5 fl.

2) Deadreptulu la cass'a Asociatiunei au incursu tacs'a de m. ord. dela urmatorii Domni:

a) d. Visarionu Romanu notariu comunale în Resinari pre an. 186¾, 5 f., b) Comunitatea Borgan Tiha pre an. 186¾, 10 f., c) d. Basiliu Popp prefectu postale pre an. 186¾, 5 f., d) d. Ludovicu Romanu Capitanu în pensiune în Codlea pre an. 186¾, 5 f. Summ'a 25 f. v. a.

3) Au mai platitu tacsele de m. ord. urmatorii Domni:

1) Illustr. Sea Domnulu concepistu actuale la Cancelari'a de Curte transsilvana Ladislau Ciupe de Draga-Vilm'a pre anii 186¾ și 186¾ în summa 10 f. v. a.

Sebiu în 6 Octobru 1864.

Nr. 35—1

Concursu.

Amesuratu decisiunei aduse în ședinți'a Comitetului Asociatiunei transsilvane tinuta în 4 Octobru a. c. § 63 se publica prin acést'a Concursu la premiulu de 100 f. v. a. preliminaru din partea adunării gen. tinuta la Hatiegu în 1—2 Augustu n. a. c. pentru cea mai buna carte despre înaintarea economiei de câmpu și a pomariei între Români. Terminulu acestui concursu se defige pâna la viitorea adunare gen. a Asociatiunei transsilvane în 15 Augustu n. 1865. Condițiunile suntu următoarele:

a) Acea carte se dé celu puținu 10 cóle tiparite în 8º mare (cam 30 cóle în manuscrisu.)

b) Sa fia compusa în stilu, precátu se poté mai popularu și usioru de întielesu, și cu deplina cunoscint'a teoretica și practica în acést'a specialitate (adeca: sa fia productu originalu, ear nu traducere).

c) Manuscrissulu sa fia curatu, usioru de cetitu, insa nu scrisu de mân'a autorului, și nici scrisu de elu, ci numai prevediutu cu unu „Motto“. *)

Din ședinți'a Comitetului Asociatiunei transsilvane române tinuta la Sabiu în 4 Octobru n. 1864.

*) Suntu rogare și celelalte Jurnale române a reproduce în colónele sale acestu concursu.